

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та музичного мистецтва

З А Т В Е Р Д Ж У Ю

Директор НН інституту культури і мистецтв

Олена УСТИМЕНКО-КОСОРИЧ

(підпис)

(ім'я та прізвище)

« 30 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 02 Культура і мистецтво
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 025 Музичне мистецтво
(шифр і назва)

освітня-програма/програми Музичне мистецтво
(назва)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту культури і мистецтв

« 30 » серпня 2024 р.

Голова Олександр РУДЕНКО

Суми – 2024

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
18 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
10 год.		4 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
60 год.		82 год.	
Консультації:			
2			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є формування дослідницької компетентності магістрантів. Специфіка майбутньої професійної діяльності випускників магістратури педагогічних університетів вимагає від них досвіду науково-пошукової роботи щодо вдосконалення змісту та організації освітнього процесу у сфері мистецької освіти, вміння теоретично обґрунтовувати свої методичні знахідки в межах музичного мистецтва.

Основними завданнями опанування дисциплін «Методологія наукових досліджень» є: ознайомлення магістрантів з актуальними напрямками наукових досліджень у сфері мистецтва; висвітлити методологічні основи розвідок у галузі мистецької освіти та навчити розпізнавати коло проблем під час дослідження процесів, явищ, проблем і користуватися новітніми методами наукового інформаційного пошуку; сформувати навички та вміння теоретичного аналізу, практичної апробації, обробки, оформлення та презентації результатів виконаної дослідницької роботи, необхідні для підготовки й захисту магістерської роботи.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Методологія наукових досліджень» забезпечує оволодіння інтегральною компетентністю (ІК) – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної

діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень; загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ЗК2 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; ЗК3 – здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; ЗК4 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК5 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК9 – здатність працювати автономно; ФК5 – здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації; ФК6 – здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; ФК8 – здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї під час публічного виступу; ФК10 – здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві та музичній педагогіці.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни є опанування дисципліни «Музичні інформаційні технології» та попереднє засвоєння курсів «Основи наукових досліджень», «Педагогіка», «Психологія», «Філософія» в контексті освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво сприятиме опануванню дисципліни «Методологія наукових досліджень» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Методологія наукових досліджень» передбачають такі вміння, як аналізувати наукову літературу та педагогічну практику; здійснювати науковий пошук у всесвітній інформаційній мережі; узагальнювати окремі факти і робити певні висновки стосовно ефективності запропонованої методики (авторської програми); створювати діагностичний апарат конкретних наукових розвідок; планувати та здійснювати педагогічний експеримент; оформлювати та презентувати результати своїх наукових досліджень згідно з новітніми вимогами. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати специфіку наукових досліджень у галузі мистецької освіти; логіку науково-педагогічного-дослідження; правила оформлення магістерських робіт та регламент їх захисту.

<p>Знання: термінології музичного мистецтва та його понятійно-категоріального апарату. Уміння: володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом. Комунікація: співпраця з приводу розробки наукової проблеми в галузі музичного мистецтва.</p>	<p>ПРН 7</p>	<p>Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p>
---	---------------------	--

<p>Знання: специфіки наукового мислення.</p> <p>Уміння: здійснювати самостійну роботу, застосовувати модифіковані підходи з метою розвитку критично-наукового мислення.</p> <p>Комунікація: співпраця з приводу розробки наукової проблеми в галузі музичного мистецтва.</p>	ПРН 10	Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.
<p>Знання: діалогових та полілогових форм реалізації взаємодії в галузі мистецтв.</p> <p>Уміння: забезпечувати діалогову співпрацю з метою реалізації продуктивних форм взаємодії у мистецькому закладі.</p> <p>Комунікація: діалогове співробітництво.</p>	ПРН 11	Здатність співробітництва, діалогу та реалізації продуктивних форм взаємодії у мистецькому закладі.
<p>Знання: аксіологічних основ мистецтва, гуманістичних та національних підходів до його розвитку.</p> <p>Уміння: реалізовувати ціннісно спрямовані підходи в галузі мистецтва, розвивати гуманістичну мораль та національну свідомість.</p> <p>Комунікація: співпраця з приводу розвитку загальнолюдських і мистецьких цінностей, національної свідомості та гуманістичної спрямованості в суспільстві.</p>	ПРН 12	Здатність розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські і мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент володіє теоретичними знаннями з курсу «Методологія наукових досліджень», досконало володіє практичним матеріалом (вільно ним оперує, грамотно його виконує, вміє застосовувати отриманні знання), вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності. Студент повністю розкриває наукову проблему, показує глибокі знання використаної літератури, викладає теоретичний матеріал логічно грамотно, послідовно й самостійно. Відмінно оперує понятійно-термінологічним апаратом. Студент демонструє здатність комунікативного впливу на слухача, розвинуте критично-аналітичне мислення.
82-89	Студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить помилки, має місце недостатня аргументованість при викладанні матеріалу.
74-81	Студент досить повно володіє практичним матеріалом. Демонструє певні навички та вміння при створенні макету магістерської роботи, але не має достатнього професійного та виконавського комплексу (допускає несуттєві методичні неточності тощо).
64-73	Наукову проблему в основному розкрито, студент оволодів сутністю завдання, показує знання використаної літератури, намагається аналізувати факти, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може самостійно викласти матеріал щодо заданої теми.
60-63	Практична підготовка за рівнем відповідає вимогам, студент демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погрішності методичного характеру.
35-59	Студент емоційно скутий, наукову проблему не розкриває, не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний.
1-34	Недбалість студента щодо забезпечення ефективності власної підготовки. Не демонструє належної форми виступу та необхідних професійних навичок для створення макету магістерської роботи за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
T.1.1	T.1.2	T.1.3	T.1.4	T.1.5	T.2.1	T.2.2	T.2.3	T.2.4	T.2.5		
Поточний контроль										75	100
7	7	7	7	8	8	8	8	8	7		
Контроль самостійної роботи										25	
3	3	3	3	3	2	2	2	2	2		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 4.3 – теми розділів

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному Положенням «Про порядок визнання результатів, здобутих у формі неформальної та інформальної освіти Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка» (ухвалене рішенням Вченої ради, протокол № 11 від 19 червня 2020 року).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є виконання практичних завдань, тестові завдання, залік.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Методологія наукових досліджень.

Тема 1. 1.Актуальні проблеми мистецької освіти.

Тема 1.2. Методологічні основи досліджень у галузі мистецької освіти.

Тема 1.3. Методи наукового дослідження та його етапи.

Тема 1.4. Основні елементи наукових досліджень та їх взаємозв'язок.

РОЗДІЛ 2. Організація наукових досліджень і оцінка їх ефективності.

Тема 2.1. Наука й наукові дослідження.

Тема 2.2. Інформаційна база наукового дослідження.

Тема 2.3. Методика теоретичних і експериментальних досліджень.

Тема 2.4. Технологія виконання магістерських робіт.

Тема 2.5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Методологія наукових досліджень.

Тема 1.1. Актуальні проблеми мистецької освіти.

Розкривається значення мистецької освіти у формуванні духовності особистості, вплив різних видів мистецтва на фахову підготовку здобувачів освіти. Розглядаються функції мистецької освіти.

Тема 1.2. Методологічні основи досліджень у галузі мистецької освіти.

Висвітлюються поняття «методологія», «методологічні основи», «мистецька освіта»; розглядаються методологічні аспекти як основа подальших методичних орієнтирів науково-педагогічного дослідження; обґрунтовуються національний, гуманістичний, особистісний, культурологічний та ін. підходи у галузі мистецької освіти.

Тема 1.3. Методи наукового дослідження та його етапи.

Характеризуються основні методи наукових досліджень: загальнонаукові (аналіз, зіставлення, порівняння, систематизація, узагальнення та ін.), конкретнонаукові (пошуково-бібліографічний, теоретичного моделювання, ретроспективний, логіко-системний, хронологічно-структурний, метод періодизації та ін.); емпіричні (анкетування, опитування, спостереження, педагогічний експеримент, інтерв'ювання, діагностичні завдання та ін.).

Тема 1.4. Основні елементи наукових досліджень та їх взаємозв'язок.

Обґрунтовуються основні структурні особливості досліджень (вступ, розділи, висновки до розділів, загальні висновки, додатки, анотації), підкреслюється необхідність відповідності поставлених завдань дослідження сформульованим висновкам. Розглядаються різні види наукових публікацій: доповідь, тези, стаття, реферат, посібник, кваліфікаційна робота, монографія та ін.

РОЗДІЛ 2. Організація наукових досліджень і оцінка їх ефективності.

Тема 2.1. Наука й наукові дослідження.

Розглядається сутність науки, відмінності наукового знання від повсякденного, характеризуються види наукових досліджень.

Тема 2.2. Інформаційна база наукового дослідження.

Розглядається загальна характеристика кваліфікаційної роботи, відбувається огляд стану означеної проблеми, пошук та обробка наукової інформації.

Тема 2.3. Методика теоретичних і експериментальних досліджень.

Розглядається організація та хід проведення педагогічного експерименту, що складається з констатувального та формувального етапів та результатів

математичної статистики. Висвітлюється констатувальний аспект означеної проблеми, визначаються компоненти даного феномена, критеріально-рівнева база експерименту.

Тема 2.4. Технологія виконання магістерських робіт.

Характеризується специфіка виконання магістерських робіт в залежності від обраної спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Тема 2.5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Висвітлюються загальні вимоги до оформлення кваліфікаційних робіт, правила компонування таблиць, посилань, використаних джерел, додатків; відбувається ознайомлення студентів з Положенням про кваліфікаційні роботи (правила проведення передзахисту та захисту магістерських робіт), з Положенням про академічну доброчесність.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабоб.	Конс.		Самост. роб.	Лекції	Практ.	Лабоб.	Конс.
РОЗДІЛ 1. Методологія наукових досліджень											
Тема 1.1. Актуальні проблеми мистецької освіти.	10	2	0			8	10				10
Тема 1.2. Методологічні основи досліджень у галузі мистецької освіти.	8	2	0			6	12	2			10
Тема 1.3. Методи наукового дослідження та його етапи.	10	2	0			8	10				10
Тема 1.4. Основні елементи наукових досліджень та їх взаємозв'язок.	10	2	0			8	12	2			10
РОЗДІЛ 2. Організація наукових досліджень і оцінка їх ефективності											
Тема 2.1. Наука й наукові дослідження.	10	2	2			6	12		2		10
Тема 2.2. Інформаційна база наукового дослідження.	10	2	2			6	8				8
Тема 2.3. Методика теоретичних і експериментальних досліджень.	10	2	2			6	8				8
Тема 2.4. Технологія виконання магістерських робіт.	10	2	2			6	10		2		8
Тема 2.5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.	12	2	2		2	6	8				8
Усього годин	90	18	10		2	60	90	4	4		82

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Актуальні проблеми мистецької освіти.	2	

2	Методологічні основи досліджень у галузі мистецької освіти.	2	2
3	Методи наукового дослідження та його етапи.	2	
4	Основні елементи наукових досліджень та їх взаємозв'язок.	2	2
5	Технологія виконання магістерських робіт.	2	
6	Організація експериментальних досліджень у галузі мистецької освіти.	2	
7	Діагностичний апарат науково-педагогічних досліджень.	2	
8	Особливості формування експерименту в межах окремих мистецьких дисциплін.	2	
9	Правила оформлення магістерських робіт та їх захист.	2	
Разом		18	4

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Наука й наукові дослідження	2	2
2	Інформаційна база наукового дослідження	2	
3	Методика теоретичних і експериментальних досліджень	2	
4	Технологія викладання магістерських робіт	2	2
5	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	2	
Разом		10	4

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Актуальні проблеми мистецької освіти	8	10
2	Методологічні основи досліджень у галузі мистецької освіти	6	10
3	Методи наукового дослідження та його етапи	8	10
4	Основні елементи наукових досліджень та їх взаємозв'язок.	8	10
5	Наука й наукові дослідження	6	10
6	Інформаційна база наукового дослідження	6	8
7	Методика теоретичних і експериментальних досліджень	6	8
8	Технологія виконання магістерських робіт	6	8
9	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження	6	8
Разом		60	82

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.

2. Дороніна М. С. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): *навч. посібн.* Харків: ІНЖЕК, 2006. 100 с.
3. Ковалев А. И. Прологомены к методам научным исследований: учебн. пособ. Харьков: ВИД «ИНЖЕК», 2005. 312 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.
5. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
6. Отенко І. П. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Харків: ХНЕУ, 2010. 80 с.
7. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 116 с.
8. Панковская П. Я. Методология научных исследований: курс лекций. Минск.: ООО «Информпресс», 2002. 176 с.
9. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень: *підручник.* Київ: Знання, 2007. 270 с.
10. Пушкар А. И., Потрашкова Л. В. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности: *учебн. пособ.* Харьков: ИНЖЭК, 2008. 280 с.
11. Пушкар О. І., Єрмоленко О. А. Основи наукових досліджень: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050209 усіх форм навчання. Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. 88 с.
12. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень: *навч. посібн.* Київ: ІЗМН, 1997. 244 с.
13. Сопко В. В. Основы научных исследований: *учебн. пособ.* Киев: УМК ВО, 1990. 148 с.
14. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: *підручник.* Київ: Знання, 2005. 309 с.
15. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Київ: Слово, 2003. 240 с.
16. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: *підручник.* Київ: Знання, 2008. 310 с.
17. Черкасов В.Ф. Основи наукових досліджень у музично-освітній галузі: *підручник.*– Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, Харків: ФОП Озеров, 2017.– 316 с.

Додаткові:

1. Ніколаї Г. Ю. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень: *навч. посібн.* Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. 108 с.
2. Ніколаї Г. Ю. Проблема методологічного забезпечення наукових досліджень студентів. *Педагогічні науки: зб. наук. праць.* Суми: Редакційно-видавничий відділ СДП, 1998. С. 60–66
3. Ніколаї Г. Ю. Розвиток музично-педагогічної освіти: методологічний дискурс. *Педагогічні науки: зб. наук. праць.* Суми: СумДПУ, 2007. Частина четверта. С. 326-333.

4. Ніколаї Г. Ю. Системний та діяльнісний підходи в наукових дослідженнях майбутніх учителів музики та художньої культури. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. С. 180–187.
5. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: монографія. Київ: Наукова думка, 2003. 262 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник. Київ: 2002. 270 с.
7. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
8. Сучасна мистецька освіта: реалії та перспективи: зб. наук. праць / відп. ред. Г.Ю.Ніколаї. Київ-Суми: СумДПУ, 2004. 212 с.
9. Тушева В.В. Основи науково-педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник. Харків, 2006. 219 с.
10. Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: зб. наук. праць / гол. редкол. [та перекл. з пол.] Г.Ю.Ніколаї. Суми: СумДПУ, 2005. 320 с.
11. Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: теоретичні та методичні засади розвитку: тези міжнар. наук. конф. / гол. редкол. [та перекл. з пол.] Г.Ю.Ніколаї. Київ-Суми: СумДПУ, 2004. 400 с.

Інформаційні інтернет-ресурси:

1. Сайт Національної академії наук України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>
2. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf
3. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Персональний комп'ютер або ноутбук, мультимедійний проектор, екран для проектора, аудіо колонки.